

Predsednik hoče proste roke v zunanji politiki

Administracija bo skušala odpraviti nevtralnostni zakon

POZICIJA ANTIVOJNIH SIL

Washington. — Iz administrativnih krogov se že pričeli prijavljati glasovi za odpravo nevtralnostnega zakona, da dobi predsednik proste roke pri vodstvu zunanjih zadev. Znamenja, da bo administracija zahtevala od prihodnjega kongresa, da se odpravi ta zakon. To je razlog iz nedavnega govora sekretarja Pittmana, načelnika senatskega odbora za zunanje zadeve.

Antivojne sile, organizirane v nekem antivojnem kongresu, se naznanjajo, da se bodo odločili boriti proti preklicu tega zakona. Namesto tega bodo zahtevali takojšno sprejetje protivojnega amandmanta. Za to želijo se izreči pet vodilnih vojni organizacij, ki so izdale skupno izjavo proti Pittmanovemu napadu nevtralnostnega zakona.

"Vzrok za modifikacijo nevtralnostnega zakona, kot pravi sekretar Pittman, je v tem, da je predsednik večja moč v zunanji politiki," se izjavi mirni organizacije. "Pri sprejetju nevtralnostnega zakona je kongres imel v misli, da bi ga zaščitila ameriška suverenost pred silami ameriškega predsednika, ki so pogosto dožele v svetovno vojno."

Ta zakonodaja je bila skrbno pripravljena kot posledica trije študije; bila je dvakrat razpravljena z namenom, da se omeji predsednikova moč. Zgodovina nevtralnostnega zakonodaje, ki je močno oporo med ljudmi, kar kažejo razna slavna govornika, ne daje senatu priložnosti nobene podlage za razmislek, da bo kongres naklonjen, kakršno želi administracija.

Kadar senator Pittman pravi, da se bo japonski nakupni potrebnosti v Ameriki več, toliko časa, dokler kongres spremeni tega zakona, tedaj v resnici argumentira, čeprav ne, da se sprememba zakonodaje za njegovo enostransko. On priznava, da japonska vlada kitajskih pristanišč za ameriški trgovini na japonskem. Toda nobena sprememba tega zakona bi ne spreminila te situacije, na drugi strani bi pa enostransko postavljen konec vojni trgovini na japonskem. Modifikacija na politike v svrhu zvišanja trgovine s Kitajsko bi pomenila popolno razbijanje japonske blokade, pomeni vojno.

Ne glede kako svet želi poraziti Kitajsko, vsa zgodovina kaže, da je situacija v Aziji ni mogoče stabilizirati z intervencijo zunanjih sil, ki iščejo le posledice lastnih imperialističnih in finančnih interesov.

Kadar kdo sugerira preklic nevtralnostnega zakona, mora upoštevati tudi to, kakšna bi bila posledica, ki bi temu sledila. Če bi dve možnosti: Američani bi neodvisno nastopali v svetovnem policajstvu, ali pa bi se združili s skupino držav, ki bi se združili v svetovni boj med imperializmom na drugi strani. Za administracijo, ki gre za to, da Amerika poseže v obstoječe svetovne konflikte, se ogreje za sankcijski politiki in agresorjem. Ta politika, ki jo sam Anthony Eden v britanskem parlamentu prizna,

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Frank Tamse in Louise Tamse iz Des Moines, Iowa, sta 25. t. m. obiskala glavni urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Novice iz Penne

Pittsburgh, Pa. — Zadnje tedne so umrli v Pittsburghu in okolici: Alojzij Fabec iz Ratečevega Brda na Notranjskem, Terezija Zbanič iz Loškega potoka, Peter Grabin iz Alešča pri Vinici, Samuel Mihelič, Jos. Strekelj in stari priseljenec Andrej Goghe iz Tolmina na Goriškem, ki je živel v Ameriki okrog 50 let. — V istem času so bili poročeni sledeči pari: Anton Dekleva in Ana Grašič, Tom Antlogar in Mary Kočvar, Henry Lynch in Helena Pogacar, Frank Kebe in Mary Debeljak, John Drozdovski in Frances Tomec ter Stefan Malar in Katarina Pavlakovič.

Novo odklovanje slikarja Peruška

Cleveland. — Slika "Maj v Ohio", delo našega slovenskega slikarja Gregorja Peruška, ki je bila z drugima dvema Peruškova slika vred razstavljena v maju v clevelandskem umetnostnem muzeju ob priložnosti razstave clevelandskih slikarskih umetnin, je bila zdaj izbrana od posebne "porote", da bo s 30 drugimi najboljšimi slikami vred razstavljena v okrog 30 muzejih po Ameriki. Drugo Peruškovo sliko "City of Cleveland" je kupila fundacija Mary Warren za clevelandski muzej. Iskrene čestitke umetniku Perušku na tem lepem uspehu!

Nov grob v Ohio

Barberton, O. — Tu je umrla Cecilija Hiti, stara 48 let in rojena v Mošnjah pri Radovljici na Gorenjskem. V Ameriki zapuščila moža, pet sinov in tri hčere.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — Dne 27. maja so v pristanišču Puerto La Plati utonili trije Hrvači z vlačilno ladjico vred, katero je sunila večja ladja. Utonili so Krsto Rusović, Božo Stergošič in Karmel Kastelančič, vsi iz Dalmacije.

Japonska omejila uvoz iz Amerike

Washington, D. C., 25. jul. — Ameriški izvoz bombaža, lesa, olja, premoga, kože in usnja na Japonsko bo zelo omejen na podlagi poročil iz Tokija. Japonska vlada je zaradi vojne na Kitajskem zelo omejila porabo tega blaga. S 1. avgustom se prične na Japonskem redukcija živinskih odmerkov za 20 odstotkov in enakih mera omejitve velja za kurivo. Procesiranje surovega bombaža in domači trg je prepovedano in razporečanje importirane lesa ter starega železa je pod kontrolo vlade.

pomeni riskiranje in skoraj gotov izbruh vojne.

"Edino upanje sveta za preprečevanje vojne v tej ali prihodnji generaciji leži v fundamentalni preokrenitvi svetovnih odnosov in v splošni razorožitvi. Toda do tega preokreta ne bo prišlo, ako bodo evropski državni uverjeni, da bodo šle Združene države v vojno za ohranitev 'statusa quo' (vse po starem). Ameriško ljudstvo se bo najbolje protekloriralo pred zunanjjo vojno in doprineslo največjo prispevek za stabiliziranje stabilnega svetovnega mira, ako se odločno upre vsakemu poslabšanju nevtralnostnega zakona in s takojšnjim sprejetjem antivojnega amandmanta."

Japonci odvažajo petrolej iz Mehike

Predsednik Cardenas študira ameriško noto

New York, 25. jul. — Japonski parnik Katskawa Maru pripelje danes v Mehiko luko ob Mehikem zalivu, da naloži 12.000 ton ali okrog 85.000 sodov kurivnega olja, kakor poročajo parobrodni krogi. To olje je bilo nakupljeno po japonski družbi Mitsui & Co. s pomočjo njene agenture v San Franciscu in odposlano bo direktno v Jokohamo.

Mexico City, 25. jul. — Mehški predsednik Lazaro Cardenas je posvetil veliko pažnjo notri Združenih držav, katero je mehiška vlada prejela sredi zadnjega tedna. Nota opozarja Mehiko, naj resno računa z odškodnino za zasežena zemljišča, ki so bila last državljanov Združenih držav.

Washington, D. C., 25. jul. — Department trgovine poroča, da je Mehika v zadnjih treh tednih poslala v Združene države za več kot deset milijonov dolarjev zlata. Zlato je prišlo v New York od mehiške državne banke in je označeno kot plačilo za razna naročila.

Stavka v Waukeganu končana

Zaključena je bila s kompromisom

North Chicago. — Zadnja sobota je prišlo do sporazuma med zastopniki jeklarke unije CIO in North Chicago Hardware Foundry Co., ki je končal stavko, katere je izbruhnila 6. junija. Do sporazuma je prišlo s posredovanjem predstavnikov zveznega in državnega delavskega departmanta.

Stavka je bila končana s kompromisom. Družba je pristala na vrnitev dela vsem stavarjem brez vsakih diskriminacij, nadalje na kolektivno pogodbo in na to, da bo posredovala pri sodišču, da bodo umaknjene vse obtožnice proti stavarjem in odpuščene vse kazni. Unija pa je na drugi strani pristala na šestmesečno redukcijo plač za 10% — do 1. avgusta bo znašala redukcija pet odstotkov — in na umaknitev obtožnic proti družbi, katere je vložila pri zveznem delavskem odboru. Po šestih mesecih bo sklenjena nova mezdna lestvica.

Zgledalo je že, da bo stavka izgubljena na vsej črti, ker je okrajna oblast s pomočjo okrogne sodnika Dayja z vso silo udarila po stavarjih. Prve dni zadnjega tedna je šerif z nad sto deputiji in policijo udaril z vso silo po delavcih in s plinskimi bombami ter oboroženo silo razbil stavkovno stražo. Za ta napad oziroma za razbijanje stavke je okraj potrošil osem tisoč dolarjev.

Nauk te stavke je, da se morajo delavci tudi politično organizirati in dobiti v roke oblast. Šele potem bodo varni pred inkurcijami in razbijanjem stavk po oboroženi sili države. V Illinoisu ima delavstvo lepo priliko, da se pridruži svoji stranki in jo podpre pri jesenskih volitvah.

Ameriški rabinec prijet v Franciji

Pariz, 25. jul. — Isaac Leifer, rabinec in bivši odlični židovski vodja v Brooklynu, N. Y., je bil včeraj aretiran kot tihotapec z narkotičnimi strupi. Ko so preiskali knjižnico-Leiferjeve sinagoge v Parizu, so našli v knjigah med listi za \$20.000 vrednosti o-motičnega strupa heroina.

GIRDLER IMA DOVOLJ DENARJA ZA POBIJANJE UNIJ

Republic Steel potrošila nad \$150.000 letno za razbijanje unij

SENATNI ODESK RAZGALJA METODE

Washington. — (FP) — V štirih letih, od leta 1933 do 1937, je Republic Steel Co. potrošila blizu \$700.000 za pobijanje "profesionalnih" delavskih unij v svojih tovarnah, kot je razvidno iz evidence, katere je bila predložena La Follettovemu odesku za civilne svobodščine.

Družba je v omenjenem času sicer potrošila večjo vsoto kot \$677.000, katero je predložila senatnemu odesku. V tej vsoti so namreč le stroški štirih stavk, družba pa je imela v tem času 15 stavk. Za pobijanje štirih stavk je potrošila \$214.129. Koliko so jo stale ostale stavke, enajst po številu, še ni dognano. Za razbijanje samo ene stavke leta 1935, in sicer pri Berger Manufacturing Co. v Cantonu, O., je potrošila \$101.035. Od te vsote je šlo \$20.288 za "patroliranje", \$11.925 za stanovanje in hrano za sbeke, \$3804 za nabavo plinskih bomb od Federal Laboratories in \$2114 "za popravilo oklopnega avta."

Za financiranje "neprofesionalnih", to je svojih kompanijskih unij je družba potrošila v prejšnjem omenjenem \$302.120. Tem "neprofesionalnim" unijam je pred odeskom v pripravljeni izjavi pel slavospeve Charles M. White, podpredsednik Berger Mfg. v Cantonu, kateremu je bilo poverjeno vodstvo pri razbijanju stavke leta 1935. Razume se, da je imel le slabe besede o "profesionalnih" unijah, ker jih je sama — "neodgovornost".

Valed te "neodgovornosti" je družba leta 1934 tudi raztrgala kolektivno pogodbo z jeklarsko unijo ADF, s katero je bila v dobrih odnosih nad 30 let, in leta 1935 izzvala stavko. To je bilo tiste čase, ko je Tom Girdler rekel, da se bo prej vsa trava v Ameriki posušila predno bo on imel kakšne stike z delavsko unijo in vneto hujškal ostale jeklarske magnate, naj mu slede.

Šest delavcev je opisalo Whitejevo početje v cantonski stavki. Senatnemu odesku so povedali, da je v družbi pobojnikov izzival stavarje in jih fizično napadel, kar je White zanikal. Rekel je, da je le "argumentiral" s stavarji.

Tudi je zanikal, da bi bilo 65 oseb, katere je družba importirala iz Buffala, sbeke. Rekel je, da so bili le delavci. Ko ga je senator La Follette vprašal, kako to, da so ti "delavci" lahko šli v tovarno, medtem ko je bila Cantončanom zaprta, je odgovoril: "V Ameriki so ljudje, ki ne potrebujejo preveč formalnosti ... in kateri lahko branijo svoje civilne svobodščine."

Senatni odesk je tudi dognal, da je družba deputizirala 48 svojih delavcev za razbijanje stavke, dasi je cantonski šerif to zanikal. Šerif je bil pri tem res "nedolžen" — on se je takrat enostavno umaknil iz mesta in pustil družbi svobodne roke. Kompanijske podrepanke je namreč deputiziral neki javni notar, ki je bil obenem tudi inšuren agent in napravil dober biznis. Družba je pri njem zavarovala vse deputije in mu gotovo šla tudi drugače na roke.

Senatni odesk je posvetil a svojo preiskavo tej stavki, ker smatra, da bo vrgla precej luči na nove metode za razbijanje

Frankovci se baha-jo z novimi zmagami

Fašistične bombe zadela norveški parnik

Hendaye, Francija (ob španski meji), 25. jul. — Španski fašistični poveljniki danes zjutraj poročajo o zmagovitem prodiranju svojih čet v okoliših Estremadure v južnozpadni Španiji. To gibanje so fašisti začeli z namenom, da preprečijo, da se ne bi ljudska španska vlada poslužila tamošnjih svojih čet za obrambo Valencije.

Po uradnih vesteh iz Barcelone so bile armade španske ljudske vlade zadnja dva dni v ofenzivi na vseh bojiščih, tudi ob meji Francije.

Iz Gibraltarja je prišla vest, da so fašistična letala napadla norveški parnik Tyranno 240 milj vzhodno od tam. Bombe, ki so padle na krov ladje, so ubile enega mornarja in naredile precej škode.

Morilci Dollfussa

— junaki-mučeniki

Veliko nacijsko slavlje v Celovcu

Celovec, 25. jul. — Hitlerjeva "Velika Nemčija" je včeraj v soboto slavila "junško mučeništvo" onih avstrijskih nacijskih, ki so pred štirimi leti ubili katoliškega voditelja Dollfussa in so bili zato obsojeni. V ta namen je bila včeraj v Celovcu na Korškem velika spominska slavnost, katero je v imenu Hitlerja vodil Rudolf Hess. Udeleženci puša proti Dollfussu so bili posebej počašeni pri tem slavlju.

Hess je rekel, da trinajstotica nacijskih, ki so bili leta 1934 obsojeni na Dunaju, je umrla za Hitlerja in "Veliko Nemčijo", zato ne sme biti nikdar pozabljeni. Nadalje je Hess indirektno napadel Čehoslovake, češ da ob potuhi, ki jo dobivajo od drugod, izživajo vojno v Evropi. Nacijska Nemčija — je nadaljeval Hess — je danes edina garancija za svetovni mir, to pa zaradi tega, ker je danes "silno močna" in bo močnejša od dneva do dneva pod modrim vodstvom Adolfa Hitlerja ...

"Židje kontrolirajo Roosevelta," pravi čikaški nacija

Chicago, 25. jul. — Čikaški nacijski nemško-ameriški Bund je imel včeraj piknik v Ukrajinskem parku v Park Ridgu, čikaškem severnozpadnem predmestju. Navzočih je bilo okrog 5000 oseb. Glavna govornika sta bila Fritz Kuhn iz New Yorka in George Froboese iz Milwaukeeja. Kuhn je govoril nemško, Froboese pa tudi angleško in — kot poročajo čikaški listi — je rekel, da je dolžnost Bunda, da pobija protigermansko propagando židovskih kapitalistov, ki so "prevzeli Washington in Rooseveltovo vlado v svoje roke." Na pikniku je na vojaški način telovadilo tisoč moških v uniformi in 500 deklet v plavih krilih ter belih blazah. Nacijska straža pri vhodu ni pustila nikogar s fotografsko kamero v park. — Nasprotna nemška organizacija "Nemško-ameriška kulturna liga" je z nekaterimi delavskimi organizacijami vred poskušala pridobiti čikaške policijske oblasti, da bi Bundov piknik prepovedale, ampak akcija ni uspela.

stavk, katere so podjetniki razvili zadnja leta po notorični "mohavški formuli". Ta "mohavška formula" je imela pričetek v tej stavki pri Berger Mfg. Co. v Cantonu, ki je podružnica Girdlerjeve antiunijake domene.

Green dolži delavski odbor velike pristranosti

Japonci ogražajo zavetje beguncev

Prodrl so do gore Kuling ob reki Jangtse

Sanghaj, 25. jul. — Japonske čete so danes dosegle vzhodno gore Kuling z letovladičem, v katerem se nahaja 150 inozemcev, med njimi 50 Američanov. Ta gora je ob jezeru Pojang, ki leži 14 milj južnovzhodno od Kiukiang ob reki Jangtse, kamor Japonci silijo med svojim prodiranjem do Hankova, začasnega glavnega mesta Kitajske.

Japonski letalci so včeraj spet metali bombe na Kiukiang. Padlo je okrog 200 bomb, ki so precej poškodovale večje število poslopj in drugih objektov.

Pojav japonskih čet pod goro Kulingom je izzval akuten problem za inozemske begunce, ki so se pred več meseci tamkaj našli zavetje.

Japonska poročila priznavajo, da je obramba kitajskih postojank ob reki Jangtse še vedno dobra in japonsko poveljstvo mora računati s počasnimi operacijami ob tej reki; iz tega razloga japonsko poveljstvo pošilja bombnike v širokem pasu nasokol na oddaljene postojanke — Kitajcev, posebno na železniška križišča, ki so v zvezi s kitajskimi obrambnimi pozicijami ob reki Jangtse.

Liberalni kongresnik Maverick poražen

Dallas, Tex., 25. jul. — Vse kaže, da je Maury Maverick, znani liberalni kongresnik in novodealec, nekoliko zaostal a svojimi glasovi pri primarnih volitvah zadnje sobote v Texasu. Kolikor je doslej znano, je Maverick prejel 21.782 glasov, njegov nasprotnik Paul Kilday — ki se je v teku volilne kampanje tudi razglašal za pristaša Roosevelta — pa 22.207.

Milvaški socialisti izključili dva unionista

Milwaukee. — Socialistična stranka v Milwaukeeju je izključila Harolda Christoffela in Arthurja Ludwigsena, oba voditelja avtne unije, na obtožbo, da sta komunistična agenta. V vseh svojih aktivnostih v uniji sta dosledno sledila komunistični "liniji", pobijala socialistično vojno stališče, sodelovala s komunisti pri demonstracijah in agitrala za komunistični list Midwest Daily Record.

Richard B. Bennett, bivši kanadski premier.

V glasilu ADF piše, da vladni odbor povspesuje razkol med ameriški delavci

ODBOR BI MORAL BITI NEVTRALEN, PRAVI GREEN

Washington, D. C., 25. jul. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, piše v The American Federationist, uradnem glasilu federacije, da je federalni delavski odbor zelo pristranski v sedanjem konfliktu med dvema delavskima organizacijama. Odbor je obdolžen, da pomaga Lewisovemu CIO in povspesuje razkol, namesto da bi nastopal nepristransko in na lep način pomagal ublažiti nasprotja med organiziranimi delavci v Združenih državah.

Članek se v jedru glasi, da je Ameriška delavska federacija bolj kot druga delavska organizacija v Ameriki delovala za sprejetje Wagnerjevega delavskega zakona, zato pa je zdaj njena dolžnost, da kritizira stališče federalnega delavskega odbora, ki izvaja Wagnerjev zakon. Ta zakon bi moral biti izvajan s prvotno sodnijsko previdnostjo, to je popolnoma nepristransko za vse prizadete delavske unije, kar bi učinkovalo, da bi se razprile med unijami poleg, namesto tega pa odloki delavskega odbora — ki v večini primerov favorizirajo unijo CIO — povzročajo nadaljnje konflikte in še večje napetosti med organiziranimi delavci.

Naslov članka je "Shall Government Control Unionism?" Namen Wagnerjevega zakona prvotno je bil — pravi članek — da se delavci svobodno odločijo, katero unijo hočejo imeti kot svojo predstavnicu pri kolektivnem pogajanju s delodajalci, ampak v upravi tega zakona so ljudje, ki delujejo za vse kaj drugega, kakor pa za načelo zakona, ki je, da se delavcem zagotovi pravica, da si neovirano izbirajo unijo, v kateri hočejo biti članjen. Namesto, da se držijo le svojih uradnih dolžnosti in pustijo svoja osebna mnenja na strani — delajo sklepe na podlagi svojih osebnih predsodkov glede te ali one unije in na ta način povspesujejo razkol razdrojenosti med organiziranim delavstvom Amerike.

"Napredno zakonodajstvo in praktična demokracija zavajata od združenega delavstva," se glasi članek, "kdorkoli pa direktno ali indirektno pomaga pri podpiranju vstajnega gibanja med delavci, deluje proti napredku delavske zakonodaje in proti pravi demokraciji."

V Mehiki "čistijo" vladajočo stranko

Mexico City, 25. jul. — Vodstvo nacionalne revolucionarne stranke v Mehiki, katere kontrolira vlado, je zadnje dni izključilo večje število odličnih pristavev, med temi dva vojaška poveljnika. "Čistka" je prišla na zahtevo radikalnih delavskih unij, ki so razkačene zaradi manifestacije, katerega je podpisalo in objavilo neko število demokratov, ki so se v tem manifestu izrekli proti fašizmu in komunizmu ter za demokratično fronto mehiškega ljudstva. Radikalci, posebno komunisti, ki imajo v Mehiki vplivno besedo, zdaj dolže podpisnike tega manifesta, da so — fašisti in morajo biti izključeni iz vladajoče stranke. Omenjena dva vojaška poveljnika sta med onimi, ki so podpisali manifest.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKIH NARODNIH
POSREDOVATELSTV

Organ of and published by the Slovene National Society

Narodna in Zdravstvena (Slovene) Society in Chicago
\$4.00 za leto, \$2.00 za pol leta, \$1.00 za četrt leta; za Chicago
in Illinois \$2.00 za leto, \$1.00 za pol leta, \$0.50 za četrt leta.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Illinois \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Consent to publish in English — Manuscript in Slovene
language is to be accepted. Manuscript in English is to be accepted.
Manuscript in Slovene language is to be accepted. Manuscript in
English is to be accepted. Manuscript in Slovene language is to be
accepted. Manuscript in English is to be accepted.Advertising rates on agreement — Manuscript of commercial
nature and scientific articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to author only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.Headquarters on 1st and 1st St. in Chicago
PROSVETA

2657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglejanju na primer (June 30, 1938), poleg valera
imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Posvetite jo pravilno, da se vam list ne utavi.

Delavska politična fronta

Kako stoji delavska politična fronta v Zdr-
ženih državah dobre tri mesece pred kongres-
nimi volitvami?Slabo. Tako slabo — bilo ameriško delav-
stvo pripravljeno za politično borbo še nikdar
v zadnjih petdesetih letih. Namesto napredka
v zadnjih dveh letih — strahovito nazadovanje.Vzemimo delavske unije za barometer poli-
tične zavednosti — razne delavske stranke in
stranice, razen v Minnesoti in tu pa tam lo-
kalno, ne pomenijo nič — in kaj vidimo?Primarne volitve zadnje pomlad in to poletje
nam pričajo, da je organizirano delavstvo v
Združenih državah razcepjeno — kakor stro-
kovno in industrijsko tako politično — v tri
taborje, ki so z nekaterimi izjemami povsod v
medsebojnem konfliktu.CIO ima svojo "Non-partisan" ligo, ADF
ima spet svojo "Non-partisan" ligo in železni-
čarske bratovščine imajo svojo neodvisno listo
— in kandidatje vseh treh delavskih taborov
so večinoma demokratje. CIO je tudi objavil
"črno listo", na kateri so imena 40 kongresni-
kov, ki morajo po mnenju voditeljev CIO biti
porazeni v prihodnjem novembru. Ameriška
delavska federacija ima tudi svojo "črno listo",
katere pa še ni objavila.Najlepše je to, ker ADF priporoča nekatere
kandidate, katere ima CIO na svoji "črni listi",
na primer demokrata Johna O'Connorja v
New Yorku, prav tako demokrata sena-
torja Augustina Longrana v Connecticutu. V
drugem primeru, na primer v Georgiji in Juž-
ni Karolini, priporočajo železničarji dva kan-
didata, ki sta na "črni listi" CIO. V Coloradu
se unije ADF in železničarjev zavzemajo za
senatorja Adamsa, CIO je pa proti njemu; baš
narobe je v Texasu, kjer je demokratični kon-
gresnik Maury Maverick priporočen kot "pri-
jatelj" CIO in železničarskih uni, ADF ga pa
ima na svoji "črni listi."Edina "enotna fronta" je v Kentuckyju, kjer
vsi trije delavski tabori priporočajo demokrati-
skega senatorja Barkleyja v ponovno izvolitev.Da ta politična konfuzija med organizira-
nimi delavci v mnogih državah ne obeta nič
dobrega, je jasno ko beli dan.Največja konfuzija je pa v Pennsilvaniji,
največji industrijski državi, v kateri bi moralo
biti delavstvo zavezno in solidarno, na veliko
žalost je pa še zelo daleč od tega.Pri primarnih volitvah, ki so bile tamkaj
meseca maja, sta se CIO in ADF tepla vsak za
eno listo novodelavskih demokratov. Zmagala
je lista, za katero se je tepla ADF in katero so
voditelji uni CIO strahovito obmetavali s bla-
tom vseh mogočih korupcij in drugih zločinov.Nekaj tednov po volilni vihrji so voditelji
uni CIO trmasto molčali, vmes pa so krožile
šepetajoče govorice, da John Lewis obrne hrbet
zmagovitim demokratičnim kandidatom v Penn-
silvaniji in da postavi lastno neodvisno listo
kandidatov.Zadnje dni je pa prišla vest iz Washingtona,
da se je "Non-partisan" liga CIO odločila za
zmagovito listo demokratov v Pennsilvaniji,
katero bo podpirala pri novembrskih volitvah.Tu imate sliko politične resnosti in pošteno-
sti! Kandidatje, ki so bili v maju "korumpirani"
in "največji sovražniki in izdajalci delav-
skih interesov" — so zdaj čez noč postali
"delavski prijatelji" in "pošteni, odlični moš-
je..."Tako se delavski voditelji igrajo s preprosto
delavsko maso v Ameriki. Samo za osebe gre
na vsej črti — za osebe, ki so danes to in jutri
ono. Principi so čisto pozabljeni! Da so brez
vseh principov ljudje, ki še nikdar niso imeli
nobenih principov, ni takšne zamere — toda,
kaj naj rečemo o ljudeh, ki že leta na ves glas
izpovedujejo smotne delavske principe, danes
se pa obežajo za krajce suknj ljudi, ki moto-
vilijo naokrog le za osebami?Nič čudnega, da je delavska politična fron-
ta v Ameriki na predvečer zelo važne volilne
borbe — razbita, kakor še ni bila nikdar. Raz-
bita je po krivdi reakcionarnih, nenačelnih vo-
diteljev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

"Politika"

Arma, Kansas. — Dne 2. av-
gusta se v Kansasu vršijo pri-
marne volitve ali zbiranje kan-
didatov za jesenske volitve. Ma-
li in veliki političarji obeh sta-
rih kapitalističnih strank, demo-
kratske in republikanske, letajo
okrog volilcev in po stari nava-
di obljublajo, kaj vse bodo na-
redili za ljudstvo. Dasi se to po-
navlja leto za letom, in lahko
slepec vidi, da jim je prva in ed-
na briga njih lastni žep, vendar
volilci resno debatirajo in se pre-
rekaajo med seboj, kdo bi bil do-
ber uradnik, če pride "notri". "O-
sej gre samo enkrat na led", pravi
pregovor, toda povprečni vo-
lilec menda ne spada med to
"raso".Znanec me je nagovoril, češ,
"voli za tega kandidata." Vpra-
šal sem, kake posebne prednosti
in zmožnosti ima tisti njegov
kandidat. Odgovoril mi je odkri-
to in pošteno, da ne ve, da pa
ima on sam obljubljeno službo,
če bo ta kandidat izvoljen. To
imaš! Kaj jih brigajo ljudske ali
pa tvoje koristi? Pifel!Socialistična stranka ima tu-
di v Kansasu postavljene kan-
didate za državne urade, od go-
vernerja navzdol. In nam se ni
treba pehati pri primarnih vo-
litvah. Vsi ti kandidati prihajajo
iz delavskih vrst. So izkušeni so-
drugi in vredni, da jim pri je-
senskih volitvah date svoje gla-
sove. Naj glasujejo za kandida-
te starih kapitalističnih strank
tisti, "katere še ni pamet sreča-
la." Zaveden delavec, ki se za-
veda svojega razreda, nima kaj
iskati na listi kapitalističnih
strank.V letih 1912-1914 je bilo tu-
kaj v okraju Crawford izvolje-
nih nekaj okrajnih uradnikov na
socialistični listi. Pa me včasih
kak Janez vpraša, "kaj ste pa
socialisti naredili, ko ste imeli
okraj pod kontrolo?" Kot da
vsak okraj neomejeno dela po-
stave! To je bilo takrat, ko je
bilo v "modi" biti socialist. Za
parado prvega maja je navadno
po vseh trgovinah zmanjkalo
rdečih kravat. "Saj sem dolgo
plačeval, pa ni bilo vse skupaj
nič," pravi tak razočaranec. Kot
da je ravno še njegovega kvodra
manjkalo, da čez noč pride revo-
lucija in razdeli bogastvo med
reveže... In ker tega ni bilo,
so pa taki razočaranci padli naj-
prej med "hude" r-r-r-evolucio-
narje, od tam pa z razjem re-
publikance in demokrate, ki še
dolgo let "rešujejo" delavske
probleme tako, da je prav — za
debelo mošnjo.Da, počasna, zelo počasna je
pot do prave delavske izobrazbe,
toda druge poti ni, ki bi vodila
delavski razred do trajnega us-
peha.

A. Shular.

Odmev na uvodnik o spravi

Cicera, Ill. — Brat urednik piše
v Prosveti z dne 21. julija št.
142 v uredniškem članku o spr-
vi dveh struj socialistične stran-
ke, med desnim krilom (stara
garda) in levim krilom (militan-
ti).To je dobro in potrebno, da se
ti dve skupini združita. In ako
bi bili socialdemokrati sploh to,
kar se imenujejo, ne bi prišlo do
razkola. Vsaj jaz razumem ta-
ko, da je demokracija to, da se
manjšina podvrže večini. Torej
vlada večina. In v tem slučaju,
ker je bila večina za detroitsko
deklaracijo majhna, bi bila za
socialdemokrate lahka reč, da bi
dobili večino na svojo stran in
bi dotično stvar zanesoma zavrgli
oziroma preklekali. To bi bilo de-
mokratično! Pa meni se vidi, da
se demokracija zavija od vseh
strani in tudi br. urednik ni no-
bena izjema. Dobro, da je odlo-
čen, nima pa pravice žaliti dru-
gih, ki so drugačnega mnenja
kot je on.V dotičnem članku on piše v
25. vrsti sledeče: "... so tudi za-
vrgli škandalozno detroitsko de-
klaracijo, katere je bila glavni
vzrok razkola." (Podčrtanje mo-
je.)Po mojem mnenju je bilo glav-
ni vzrok razkolov premalo soli-
darnosti, discipline in razumeva-nja demokracije, da se manjšina
podvrže večini. Imenovati detro-
itsko deklaracijo škandalozno, je
pa žalitev vseh tistih sloven-
skih socialistov, ki so glasovali
zanjo. Konstatiram, da je velika
večina glasovala za dotično de-
klaracijo, da je soc. klub št. 1
J32, pri katerem sem član že
32 let, glasoval z ogromno veči-
no za detroitsko deklaracijo.Koliko je bila dotična deklar-
acija na mestu, o tem ne mialim
tu razpravljati, sem pa mnenja,
da nekaj podobnega se bo sča-
soma moralo sprejeti, to je ta-
krat, kadar se bodo konservat-
ivni socialisti in razmere v to-
liko predrugačile. Z zadnjim de-
lom članka br. urednika se po-
polnoma strinjam, in z njim vred
želim, da se bi stvar kmalu ure-
ničila.

Frank Podipeec, 449.

Nekrolog pokojnemu članu

West Allis, Wis. — Nepriča-
kovana vest, da je dne 16. julija
t. l. v Clintonu, Ind., umrl Matt
Chesnik, me je hudo zadel. Zgu-
ba tega vrliga člana je za nas
vse, ki smo ga poznali, zelo bo-
leča. Spoštovanje do njega mi
veleva, da v nekrologu označim
sliko, nanašajočo se na njegovo
agilnost v življenju, kar nam
ostane v trajnem spominu!Pokojni Matt se je približno
pred 17 leti naselil s svojo ženo
Marjeto, ki je predsednica dru-
štva št. 213 SNPP že štiri leta,
kamor je tudi pokojni spadal, v
Clinton, Ind. Bil je še mlad, vi-
soke in zelo močne postave, da
ga je bilo veselje videti in ko
sem se pred leti izsella iz Clin-
tona, je bil Matt pravi korenjak.
Ko sem ga letos v aprilu obiska-
la, se mi je zdel povsem spre-
menjen; holecen mu je zarisala
globoke gube na obrazu.Našla sem ga v postelji zelo
oslabljenega, toda vsled njegove
močne narave sem ga v svojem
pripravljenju tolažila, da ga bo
prihod pomladi zopet okrepil in
mu pomagal polagoma vračati
zdravje. Žal, se moje in drugih
želje niso uresničile. Moral je
oditi od nas za vedno, kot za-
hteva neizprosni zakon narave:
"danes jaz, jutri ti."Svoj časten spomin si je v živ-
ljenju ovenčal z marljivo agi-
lostjo na društvenem polju; ka-
kor tudi v borbi delavskega bo-
ja. Pri prireditvenem delu sta
s soprogo vedno med prvimi in
isto tako sta se vselej s prodajo
tiketov za iste odlikovala. Nju-
na smejoča obraza vidimo na
vseh slikah, ki so bile snete na
številnih in različnih prireditvah.Pokojni Matt je bil vselej ra-
devoje pripravljen prevzeti na-
biralne pole v potrebah in ob ča-
su znane stavke rudarjev v Pen-
ni sta se s soprogo podala že zgo-
raj zjutraj pobirat darove med
rojaki; šla sta vsak na svojo
stran in zvečer sta se sestala do-
ma vesela in zadovoljna nad le-
pim uspehom, ki sta ga dosegla
v prid štrajkujočim rudarjem.Kot sin proletarcev se je pokoj-
ni Matt zavedal, da je za delav-
ce življenjski obstanek odvisen leod dela pridnih rok. Ob času
kakšne stavke je vselej rad iz-
kazal svojo delavsko dolžnost in
solidarnost v delavskem boju.
Po najboljši moči je vselej daljal
prizadetim gmotno in moralno
podporo.Iz tega malega odlomka nje-
govega dobrega dela v življenju
se razvidi, da je jednota z njim
izgubila zelo zvestega sina, ki bi
prispeval še dosti v prid naših
načel, da ga ni proletarska bole-
zen ugonobila, da se je zgrudil v
prerani grob. Zato blag in svetel
mu spomin! Soprog in družtu
pa globoko sožalje!

Christina Moseley.

Dopis o posetu

West Park, Ohio. — Dne dru-
gega julija sem se podal na
obisk k mojim stariim znancem
in prijateljem v Waukegan, Ill.,
ki je oddaljen približno 430 milj
od Clevelanda. Minilo je 32 let,
odkar sem tam zadnjič delal.
Tam so velike izpremembe, tako
da sem bil kar presenečen, kar
je danes in kar je bilo pred 32
let. Kakor se vidi, so naši Slo-
vence bolj složni kot tukaj pri
nas, zato pa tudi lepo napredu-
jejo. Lepo se moram zahvaliti
družini John Kenk, ker sem bil
pri njih dobro postrežen in tudi
pri njih prenočeval. Jacku Rode,
Joe Bertiču, Franku Korenčnu,
Opeki ter vsem drugim, katerih
imen se ne spominjam, se lepo
zahvalim in upam, da se še sni-
demo skupaj. Pozdrav vsem.

Rodi Jurca, 257.

Novice iz starega kraja

Ponova vas, Jugoslavija. — Že
dolgo se nisem oglašil v Prosveti,
tudi sporočiti pa želim ameriškim
rojakom naše novice iz starega
kraja, da je po dolgi, mučni bo-
lezni podlegel znani posestnik
Janez Kadunc, po domače Ber-
laj iz Bičja. Bil je star 78 let in
zapuščal 6 otrok, eden se nahaja
nekje v Ameriki, namreč sin Ja-
nez Kadunc. Pred letom se še ni
tako slabega počutil. Ko je bil na
obisku lanske poletje v starem
kraju Antonu Valentiniču, sta i-
mela neko pogovornje radi
me v gozdu na Ravnih. Naj v
miru počiva.Danes (1. jul.) se je poročila
znana mladenka Rozalija Perme-
he našega župana Jožeta Perme-
ta, s posestnikom Jožetom Tron-
teljem iz Studenca.Naše gasilno društvo bo imelo
veliko veselico 14 in 15. avgusta
in obenem otvoritev gasilskega
doma. Vabimo vse nabiralec in
prispevatelje iz Amerike, ker so
nam toliko pripomogli, da smo
zgotovili dom. Iskrena hvala
vam, posebno Antonu Valentini-
ču, ki se je toliko potrudil.Se vedno se spominjam, ko se
je lanske poletje ob tem času
mudil na obisku v domovini Va-
lentinič. Takrat smo imeli baš
košnjo. Seveda, Valentiniča je
košnjo zelo veselila. Nekega dne
mi pravi: "Tone, pripravi mi do-
bro koso, greva jutri zjutraj ko-
sit." To željo sem mu izpolnil in
zjutraj ga pokličem ob 3. uri. Ali
stricu se je zdela še pre zgodaj
in mi je obljubil, da greva drugo
jutro. Ko pride drugo jutro, ga
pokličem, pa pravi, "danes grem
pa v Ljubljano." Potem sem si
misli — Tone, kar sam jo ma-haj in vrisaj. Na vse zadnje se
mi je pa le posrečilo, da mi je
prišel pomagat grabit in voz na-
kladat, sva pa toliko naložila, da
so šla kolesa nekam na drugi
svet. Seveda, študirala sva, kako
bi ga ven dobila. Vpregla sva
najboljše konje, a bilo je vse za-
man — šli so še konji notri. Po-
tem sva imela še večje skrbi, ka-
ko dobiva še konje ven. Na vse
zadnje se je nama posrečilo. Pri-
vezala sva dolge verige, konje pa
postavila na trdo in končno so
privlekli tisti veliki voz ven.Letos pa nam gre boljše, je
povsod trdo, ker imamo veliko
vročino, letina pa kljub temu ze-
lo dobro kaže.Leo Zakrajšek je sporočil, da
običe zopet našo vas oziroma
Županovo jamo, ker se mu je la-
ni z Amerikanci Trekonom, Ma-
rijo Garm, Antonu Valentiničem
in še več drugimi zelo dopada.
Le naj še pridejo, nageljnovo im-
amo zopet veliko in bomo spet
kakšno zažigali.

Anton Pritekel,

Ponova vas 18, p. Grosuplje,
Jugoslavija.To ni več kranjska klobasa — to
je "hot dog!"Cleveland, O. — Jure Witko-
vič še ni povedal, ali je ali ni
vrnil tisti posup direktorja
SDD v znesku \$29.06, na kate-
rega sem ga opomnil. Znesek je
bil podpora Napreju, kakor je
bilo objavljeno v Napreju 27. a-
prila t. l. Kdaj to pošlješ, Jure?
Well, Jure, stvar je taka: Naj
Molek zmerja nekatere napre-
jevece z "demagogi" ali ne, oni
so vseeno demagogi, pa če čita-
telji Prosvete čitajo o njih ali
ne! — Frank Barbič, 53.O policijskem navalu na livarske
stavkarjeWaukegan, No. Chicago, Ill. —
Poročano je že bilo, da delavci
tukajšnje livarne Chicago Hard-
wear Foundry Co. stavkajo.
Stavka že traja osmi teden.
Stavkovna straža ali piketna li-
nija je bila vse skozi tako moč-
na, da ni mogel v tovarno nihče,
razen onih, ki so delali v pisarni
oziroma uradu. Večkrat je bilo
čez tisoč ljudi na stavkovni stra-
ži, če tudi je v tovarni prej dela-
lo le 500 delavcev.Nekatere žene so stale na stra-
ži od 12 do 16 ur na dan, in to
skozi 6 tednov! Marsikdo je ob-
doval njihovo vztrajnost.Pred tovarno so se obdržavali
shodi. Na enem teh shodov je
bilo čez 3 tisoč ljudi! To je pač
več kot ogromno število, zlasti
če upoštevamo dejstvo, da im-
amo skrajno nam sovražen list v
teh dveh mestih.Stavkovna straža je torej bila
nepremagljiva, pa se je kom-
panija polastila oborožene sile,
da razžene stavkarje. Šla je na
sodnijo in družbi naklonjeni so-
dnik je takoj izdal prepoved, da
stavkarji ne smejo piketirati to-
varne. Delavci pa so si mislili,
da mirno piketiranje je pač do-
voljeno in postavno, zato se ni-
so ozirali na sodnijsko diktatorsko
prepoved. Nastala je čedalje
večja piketna linija. Peli so de-
lavske pesmi in se navduševali
v boju za svoje pravice.Dne 14. julija je pa Board of
Supervisors zapel svojo pesem
in dolčel 10 tisoč dolarjev, da
razbije stavko. Proti tej pred-
logi sta glasovala le dva člana
med supervisorji, vsi ostali pa
so glasovali za omenjeno vsoto.
Med tistimi, ki so glasovali za,
je tudi eden Slovenec, kakor je
poročal waukeganski časopis.
Takrat pa je policija začela mo-
bilizirati svoje moči.Dne 15. julija je že šerif poro-
čal, da ima 100 deputitjev zapo-
slenih oziroma pripravljenih,
drugi 500 pa jih bo v kratkem
dobil.Čim je delavstvo izvedelo o
tej potezi, se je skupaj zbralo in
odločno protestiralo pred sodiš-
nim poslopjem. Nič ni poma-
galo.Dne 16. julija so spet hoteli
delavci protestirati pred sodiš-
čem, a jih je policija razgnala,
nekateri pa vrgla v zapor.Delavstvo je bilo še bolj ogor-
čeno. Sklenili so, da bo vedno
toliko delavcev pred tovarno, da
jih ne bo premagala niti polici-
ja.Dne 18. julija je bilo pred to-
varno do petnajst sto delavcev
na stavkovni straži, naslednji
dan pa ne dosti manj. Tega dne
— 19. julija — je pa policija na-
skočila in navajala na delavce.

(Dolje na 3. strani.)

Tedenski odmevi

Anton Garden

NEKAJ DRUGEGA

Zopet bom presekval verigo razprave
"kateri poti" in posvetil ta članek civilni vo-
jni. Sicer bi raje napisal nekaj
dopisnikov zelo čudno, skoraj naduto pojmuje
in izkoriščajo — menda zato, ker pravijo,
govore v "imenu članstva" in "branijo jed-
to." Člane, ki imajo drugačno mnenje o te-
in onem kakor sami, bi najraje utopili v El-
vode, jih proglasili za blazne in jim zama-
usla.Če bomo namesto stvarne diskuzije o me-
sebojnih razlikah nadaljevali z nadutimi
pisi, bomo pri jednoti kmalu napravili
katurto iz demokracije in lahko povzročili
civilno vojno. Da ne pozabimo: jedro vsa-
zdrave demokracije v vsaki organizaciji je v
da večine, toda manjšina mora imeti liste pri-
ke in pravice kot večina do propagiranja svoj-
nazorov. Držimo se zdravega načela: Več
demokracije, ne manj!Toda naj preidem k prvotnemu namenu.
Če bomo imeli več ali manj znana situacija v av-
niji, ki se je s kratkovidno suspensijo iz-
podpredsednikov in glavnega tajnika spre-
mila v pravcato civilno vojno. Sreča za av-
nijo je v tem, da civilna vojna ne divja na
članstvo — do tega še lahko pride — mar-
le med glavnimi voditelji. Toda dejstvo je,
je vse delo unije paralizirano.Frakcijski boji so se pojavili v tej uniji
pred lanko konvencijo in se potem v pre-
kih nadaljevali, dokler niso pred nekaj
prišli do viška. Toda do par mesecev so
ti boji v glavnem med progresivnim, militan-
nim članstvom, ki je faktično zgradilo uni-
in med vodstvom unije. Martin in Fran-
steen sta bila na primer v enem tabora. Bo-
j je bil prvotno načelnega značaja; iz-
ga je vprašanje demokracije in birokracije
diference o drugih unijskih smernicah.V sedanjih civilnih vojnih pa ne gre za nobe
načelnost, marveč zgolj za to, kdo bo na krm-
avtne unije in kdo jo bo dominiral. Najve-
odgovornost za tekoči boj nosijo komunisti,
so se zvezali s Frankensteinom in namer-
s "pučem" strmoglaviti Martina od predse-
stva in se polastiti unije. Na drugi strani
odgovornost podpredsednik Fred Pieper, ki
s svojo reakcionarno skupino izmanevra
Martina do tega, da je suspendiral "zarotnik-
in s tem dal komunistom najboljše sredstvo,
zdaj lahko kriče o "diktaturi" in za "demo-
cijo".Na zadnji seji eksekutive so treznejši
menti — v glavnem socialisti — pridobili Ma-
tina, da je predložil seji program 20 točk
okrog katerega naj bi se koncentrirale
frakcije za gradnjo unije in delavskega
nja na splošno ter pozabile na frakcijski
sta in se polastiti unije. Na drugi strani
odgovornost podpredsednik Fred Pieper, ki
s svojo reakcionarno skupino izmanevra
Martina do tega, da je suspendiral "zarotnik-
in s tem dal komunistom najboljše sredstvo,
zdaj lahko kriče o "diktaturi" in za "demo-
cijo".Ker pa je ta program vseboval tudi točko
protivno kampanjo in unijo postavil
stran antiovijskih sil, so komunisti dobili
velje, da morajo stopiti v odprt boj proti
sedniku Martinu. Po Martinovi izjavi so
komunisti že pred nekaj meseci skušali pri-
biti na njihovo stran in ga "spreobrniti".
pa je odbil ponujano roko in proti njim
z odprto kampanjo, so se komunisti zveza-
Frankensteinom in mu obljubili, da ga bo
postavili na Martinovo mesto za predsednik
Govorice so bile, da bodo to storiili na iz-
konvenciji, o kateri so pričeli govoriti, ali
pučem, z odstavljenjem radi — "nespe-
nosti in razmetavanja unijskega denarja."In zgodilo se je, da ni bilo še suho črnilo
omenjenega programa 20 točk, že so komu-
s Frankensteinom na čelu pričeli manev-
seveda za kulisami, proti Martinu. Do te
ance je sicer prišlo že prej. Prvo priliko so
bili na izredni seji eksekutive, ki je bila
na, da ukrepa o načrtu za masno zavarova-
članov. Ko so videli, da imajo radi Martinove
Walter Reutherjeve odsotnosti večino na svo-
strani, so skušali raztegniti agendo in
neka potez proti Martinovi administraciji.
prilike niso imeli, ker je Martinov namet-
razpustil sejo in pozval pristaje, naj se
je potem sama imela "eksekutivna sejo",
je bila radi pomanjkanja kvoruma ilegalna.Ko je Martin na vzhodu slišal o "puču",
priletel nazaj in sklical sejo v Washington.
Na konferenci v Lewisovem uradu so se
mirni duhovi navidezno pomirili. Le pod-
sednik Fred Pieper ni bil videti zadovolj-
Ker on kontrolira v eksekutivi štiri ali pet
sov, dovolj za ravnovesje, se smatra, da je
potem čez noč prišil Martina na nepremi-
no in diktatorsko suspendiranje petih glav-
(Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 26. julija 1918)

Domače vesti. Iz Elyja, Minn., je Fred
Vider odšel v armado in s tem je nasel-
izgubila dobrega delavskega agitatorja in
pisnika Prosvete.Delavske vesti. Okrog pol milijona tole-
čarjev je dobilo zvišanje mezd.Svetovna vojna. Pol milijona Nemcev je
alo v zavezniško past ob Marzi v Franciji.
se razvijajo najhujše bitke, odkar traja voj-
Sovjetska Rusija. Peti kongres sovjetske
odredil splošno mobilizacijo ruske armade.

na Kodeljevem zidajo Salezijan-

novi podmornice iz italijanskih
ladjedelnice u morje. Kakor vse
kaže, pa jih še največ zgrade v
trziških ladjedelnicah. V sred
so iz te ladjedelnice splovili no
ve tako edini, ki je bila krče
na za "Ema". Podmornica je
dolga 73, široka dobrih 7 m i
izpodrivna pri plavlji na vodnem

(Dalle procedure.)

Vesela pisarija

France Feržou

Ker rad obsedi pri čaši, — radi prijatelj in pametnih razgovorov, pravi — gre kar sama ponj; pošlje pa tudi dekle. To je vselej takrat, kadar se gospod Pavel ne more iz lastne inicijativne premakniti. Kolikor več časa, toliko slajši mu je tenor, le jezik se opleta že pri četrti, peti čaši. Od takrat naprej samo pritrjuje s zamolklim: "toto, tata, ta, tututu!" Temu pritrjuje jako krepko s kazalci obeh rok, pa se ga boje in umikajo obraze z vsemi organi, ki so količkaj občutljivi. V majhnem kraju se ljudje dobro poznajo.

Pred odhodom pravi gospodu Pavlu njegova mlada, lepa in malo sitna ženica:

— Glej, da ne ostanesh do zore, saj vidiš, da sem boleha! —

— Gotovo ne! Saj tudi sam nisem bogve kako razpoložen. Toda dolžnost! —

Tak poslovinli večer je vselej prav lepo obisk. Zlasti ne manjka oženjenih gospodov. Seveda dolžnost!

Sodnija, davkarija, železnica, šola pa tržani. Svečano, ganljivo, razigrano. Na takihle zgledih bi se celo samoderžni prepričali, kako zelo so narodi potrebni svobode.

Najpoprej pivo, potem vino. Vmes dovtipi, največ na račun zakonskih polovic; kajti zdaj je ura.

V pavzah naša mila, domorodna pesem. Z občutkom in ožnostjo družine, ki izgublja dobrega člana.

Krokarski ropot. Tri zvončki v dolini. Alah je vel'k. Napitnice. Zdravice. Cele litanije po staroslovanskem ceremonijelu.

Ura na steni hiti, kakor da je zunaj peresa in kolesja še neka zunanja sila. Pa se malo ozirajo nanjo. Saj je sobota!

Okrog enajste se pojavi služkinja gospoda Pavla. Neopaženo, diskretno. Preko natakarije pokliče gospoda v prvo sobo:

— Gospa pravijo, da jih na levi strani bode. Pravijo, da naj rečem, da jim grem opeko, da jim kuham kamilice. Pravijo, da naj rečem, da pojdite domov, ker — pravijo — ne vemo, kako bo, če bo treba zdravnika. —

— Reci, da takoj pridem! Zdaj govori govoranco gospod predstojnik, pa moram počakati še stavljenca. —

To opazita Soba in Maze:

— Kaj je?

— Nič posebnega! Bo že bolje! —

Takoj pa pomisli, da je vse skupaj samo sitnost, kajti skrb z zdravnikom je bosa. On je vendar tukaj in v primeru nevarnosti takoj pri roki.

Govoranca za govoranco. Iz teh izbranih besed se vidi, kakšna nesreča zadeva Lašče z odhodom sodnika Petra. Vsake govorance konec pa je znani refren:

— Kdor ne izpije, je Kajfež! —

V taki elitni družbi pa je težko biti Kajfež, zato vselej vsi izpijejo.

Stevilo litrov dviga razpoloženje. Ura se pomika naprej.

Pavel poje tako visoko, daleč čez samega sebe, da ga ne dohajajo. Besed na ne izgovarja več. V razgovoru ima samo še:

— Toto, tata, tutu! —

Ura ena, dve, bliža se tretja.

Pavel vstane, da bi šel ven. Saj to delajo vsi. Ob toliki pijači celo prav pogosto. Pa kar takole zaskrbi gospoda Soba in nikoli ne bo pojasnjeno zakaj, da bi ne bilo dobro puščati samega Pavla ven. Morda je skrb od vina? Morda se boji zanj radi teme in nelepega pota? Morda sam ne ve zakaj. Objame ga z obema rokama in posadi na stol in ga tesno zasede:

— Sam že ne boš hodil nikamor! Pomisli na bolno ženo! Kadar gremo, gremo skupaj in prav do hiše te spremimo. Samega te pa ne pustimo nikamor! —

Iz Pavla se čuje samo:

Fr. Milčinski ml.:

Revolucija v avtobusu

Ne rečem, da so brezglave komisije pri nas kaka posebna redkost. Toda vendar se tu in tam najde katera, ki glavo ima, čeprav je ne nosi na pravem mestu.

Komisija pa, ki je v temle avtobusu črno na belo predpisala osem stojišč, prav gotovo ni imela glave. Če bi jo imela, ne bi dovolila niti enega stojišča. Strelha na vozilu je bila namreč poveznjena prav za toliko prenizko, kolikor potrebujemo višine za oni del telesa, kjer se nam rojevalo slabe in dobre misli: Ne, ne, stati tu notri resnično ni bilo mogoče! Dantejev Pekel in vzgojne naprave svete inkvizicije so prvovrstna okrevanja proti tej torturi.

Toda komisija, gletje, je natančno predpisala osem stojišč in komisiji ne kaže nasprotovati, če noče priti v konflikt z oblastjo in si napraviti na glavo paragraf ta in ta, zaščito države in izgubo častnih pravic, v kolikor jih sploh še imaš.

In tako mi ni kazalo drugega, kot da sem zatajil svojo glavo in zavzel od komisije predpisano mesto. To pa je bilo mogoče samo na dva načina: Ali si vtakni glavo pod pazduho, kot stori strahopetni noj, če mu preti nevarnost, ali pa si globoko skloni tilnik in zaril brado in nos v lastne prsi kot ptič velikan, kadar doji naraščaj s svojo krvjo.

Ti dve varijanti sem v teku vožnje uporabljal izmenoma in si tako resnično rešil svoje mlado življenje.

Odrinili pa smo točno pol ure prepozno, kot se to spodobi.

Sprva je šlo vse lepo. Vdano smo prenašali prenizko streho. Enostavno smo se prelevili v noje in pelikane: Pred mano noj, za mano pelikan; na levi noj, na desni pelikan. Ljudje pa so le oni, ki jim je usoda naklonila tapecirano sedišče. In tako je šlo kot rečeno sprva vse lepo. Molčali so noji in pelikani in brez besede gledali lastna prsa.

Toda, gospodje, ki nas prevažate v avtobusih, bojte se sklonjenih glav: Takale prenizka streha nam lahko enkrat za vselej skazi veselje do prevoznitva. V smodnišnici kadite pipo, go-spoda!

— Toto, tata, toto! —

S kazalci bi rad dokazal, da mora samo malo ven, čisto tako kakor drugi, da noče pobegniti, da se takoj vrne. Toda je razpoloženje tako, da ga ne razumejo. Vsi dajejo Šobi prav:

— Nikamor ne boš hodil sam! Vsi gremo s teboj. Zdaj pa še malo potrpi! —

Psihologija mase, — pravi filozofi, — kadar je kaj nerazumljivega.

Zasede ga še Maze in Pavel popusti.

Ura tri, že malo čez. Natakarija zdeha, stopica okrog mize.

Pavel zopet poskuša, da bi vstal, pa ga Šoba in Maze takoj krepko nazaj:

— Le še malo potrpi, saj gremo vsi skupaj s teboj! —

Ura pol štirih.

Zdaj pa zares. Vstajajo. Poiščejo klobuke.

Šoba ga natakne na glavo Pavlu:

— Le pazi, če ti zunaj zdrane na tla, ga do dne ne najdeš; tema je kakor v rogu. —

Pomiga Mazku in oba ga trdno primeta vsak za eno roko. Železničar pa s svojo veliko roko za ovratnik; drugi v krogu, kakor sorodniki krsto iz cerkve.

— Vselej je tak, kadar ga ima malo pod kapo. Kar pobegniti hoče. Toda kaj poreče gospa, če bi ga ne bilo domov naravnost iz naše srede! —

Ljubezen in skrb za bližnjega časih nimata meje.

Trdno sklenjena gruča komaj prekobali prag, kakor da se vali odtrgan čebelnj roj. Vsi so prepričani, da opravljajo dobro delo, in ga drže z vsemi močmi.

Tema kakor v grobu. Vsak čas bo štiri. Čujejo se samo nerodni koraki in Pavlov "toto, tata, tutu".

Zavihejo za vogal pri farovškem hlevu. Do Pavlovega stanovanja je še samo pet hiš.

Tedaj pa ne vzdrži več. S poslednjimi močmi oprosti roki in se jih otrese. Odskoči v stran in stopi k zidu.

V temi ga ne vidi več. Najprvo se pograbi med seboj, potem love v temi drug drugega.

Farovski hlapec že krmi konje. Trušč ga privabi z dvorišča, da vidi, kaj se dogaja na cesti.

Šoba ga objame z obema rokama:

— Maze, prijatelji; poprimite, držite, uiti hoče! —

Hlapec spozna gospode in se blagohotno smeje. Priskočijo še ostali in ga pograbi. Šoba vpije:

— Pavel, pameten bodi! Kar lepo z nami, pa k ženi spat! —

Hlapec poskuša pojasniti pomoto:

— Gospodje, ne zamerite: saj jaz nisem Pavel! —

Šoba pa se razvname:

— Pomislite, kako je nasekan; zdaj še noče več biti Pavel! Kar naprej! —

Pred vrati se ustavi. Stavljene Peter je še toliko pri sebi, da more pobrati pesek in ga metati v okna.

Zasveti se luč. Čez nekaj trenutkov se odpro vežna vrata. Na vratih za silo oblečeni in ogrnjeni žena in služkinja gospoda Pavla.

— Dober večer gospa! Moža smo vam pripeljali; neče pa neče domov! —

Svetlobni žarki objamejo vso bratovščino. Da le more uboga svetilka pobuditi toliko začudenja.

Doslej neizprosne roke energičnih spremeljalcev odnehajo, kakor da je nekaj presekal mišičevje.

Šoba pa vpije na presenečenega farovškega hlapca:

— Kaj se pa vi mešate v našo družbo!? Če ste pijani, pojte spat! —

(Dolje prihodnjaj.)

Čez pol ure je pričelo v našem avtobusu vršeti. Najprej rahlo: "Odprite okno, saj se bomo skuhal!"

"Tako je! Okno odprite, duši nas!"

Take in slične so padale, toda mož ob krmilu je bil gluha. Zave-

dal se je pač, da je tu notri edini in absolutni vladar in da so mu potniki dolžni hvalo, da jih sploh vlačijo s seboj.

Opazke pa so postajale bolj in bolj rezke.

"To je strašno! Zmečkali mi bodo otroka!"

To upravičeno opombo si je drznila napraviti mlada mati, ki je sedela stisnjena med konjskim mešetarjem in upokojenim žandarjem.

Ta drznost pa je udarila v živo tudi moža ob krmilu. S tiranskim glasom je dejal:

"Kaj pa vlačite otroka s seboj? Mar je moj avtobus otroški vrtec ali zavod za zanemarljivo mladino?"

In lejte, tele besede so bile neposredni povod izbruha revolucije. Mlada mati je zavzela pozico Device Orleanske in dvignila svoj glas:

"Tako torej? Čemu vlačim otroka s seboj? Mar nisem plačala zanj predpisano polovico kar-te? Glej ga, glej! Na vse zadnje mi bo še prepovedal roditi!"

Na mah je pritegnila simpatije mase. Zatirano popotno ljudstvo se je dvignilo kot en mož proti oblasti ob krmilu. "Prodajte tole svojo ropotijo za staro železo!"

"Prokleta Noetova barka!"

"Denar nazaj!"

"Hudiča, odprite okno, sicer vas naznanimo!"

Krmilar je zdaj že zaslutl, da z razjarjeno maso ni dobro če-nje zobati. Da pa ustreže kategoričnim zahtevam ljudstva, se spravi nad zarjaveli mehanizem in se trudi cel četrt ure. Končno se mu je vendarle posrečilo odpreti okno.

Ko pa so potniki opazili, da imajo zdaj možnost sodoščevati o svojih usodi, so postale njihove zahteve bolj in bolj čudne.

"Čemu, vraga, odpirate okno? Saj vleče kot tornado!"

"Res je! Revmatizem imam in mi ni do takih šal."

"Moj bog, kaj pa še pomišljate? Zaprite vendar okno! Kaj naj vas prosimo na kolenih?"

Vedeti morate, da je bila vsaka opazka podprta s splošnim odobravanjem. In tako vozniku resnično ni kazalo drugega, kot da je ugodil vsem mogočim in nemogočim zahtevam.

V teku vožnje je moral izpolniti še sledeče pogoje:

Voziti z zvečano hitrostjo, voziti z zmanjšano hitrostjo, trikrat okno zapreti, ustaviti ob trinajstem kilometrskem kamnu in še la nekak gospodična nabrat marjetice itd, itd.

V avtobusu je zavladala popolna anarhija. Medtem, ko se je nekdo lotil hupe in hupal na vse mile viže, je drugi pričel pisati po stropu odlomke iz Can-karjevih Hlapcev. Naj ne govorim o tem, da si je kljub izrečni prepovedi vse potnišstvo prižgalo cigarete! Še otroka neoblegena na materinem krilu je val revolucije potegnili za seboj. Dvignil je v pesti stisnjene ročice in preko vsega avtobusa so zaorili njegovi klici:

"Avto kak! Avto kak!"

Da, da! Zatirano ljudstvo je oblast ob krmilu takorekoč potisnilo k zidu. Treba bi bilo samo nekega, ki bi dejal: "Popelji nas, strice, v Plzen na pivo ali k majki božji v Lurd!" in voznik bi uravnil prestop, kot se za tako potovanje spodobi, in bi nas popeljal k bratom Čehom na pivo ali v Lurd na romanje božje. Toda Slovenec pač vedno za-

Grupa piketov, članov unije United Optical Workers, ki je oklicala stavko v trgovinah Jewelry Co. v New Yorku.

mudi randi s srečo in tako smo se peljali naravnost domov.

Ali verjemite, v sreči smo bili veseli. Punt nam je uspel, kdo more reči, da nam ni? O, zdaj se nam ne bo več treba voziti sklonjenih glav v avtobusu! Enostavno bomo poslali deputacijo in ta bo zahtevala:

"Tako in tako, streha v avtobusu je prenizka. Nočemo biti več strahopetni noji, ne ptiči pelikani. Vzravnanih glav se hočemo voziti v avtobusu. Zvišajte torej streho za pet in dvajset centimetrov!"

Tako bo dejala deputacija in stvar bo v redu. — Kdo ob takih sladkih nadah ne bi bil vesel?

Ko pa smo izstopili, se je zgodilo.

Tukaj se je namreč voznik razkoračil pred nami in s tiranskim glasom dejal:

"Nikar ne mislite, gospoda, da se boste kdaj vozili v mojem avtobusu!"

To pa je bil sunek v hrbet. Na kaj takega nismo bili pripravljeni.

Ha! Kaj ti pomagajo panti in deputacije, dokler je avtobus absolutna last voznikova! Oblast ob krmilu ti namreč enostavno poreče:

"Skrj, ljubček, glavo pod pazduho, ali pa te postavim pod kap. V mojem avtobusu ni prostora za puntarje."

In kaj ti potem preostane drugega, nego da sklopiš glavo?

S sklonjeno glavo sem šel proti domu.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNICA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njihovih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

POSUŠAJTE PALANDECH'S TRAVEL BUREAU Folklore Radio Program

Every Sunday from 1 to 2 P. M. Station WWAE — 1200 kilocycles

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Od gospodarske anarhije k umnemu načrtnemu gospodarstvu

Konsument je podlaga gospodarstvu

Današnje gospodarstvo krevsa in bo krevsalo od krize do krize, ker ni urejeno, ker je v njem prava anarhija. Organizirano ni po potrebi in ne z namenom, koristiti splošnemu, vsemu človeštvu. O tem smo že pisali v našem listu. Tudi socialistične stranke in naše avobodne strokovne organizacije se bore proti temu.

Prav sedaj je izdala mednarodna zveza zasebnih nameščencev, ki šteje nad 800.000 članov v 19 državah, oklic, v katerem opozarja na nujnost načrtnega gospodarstva, ker vodi gospodarstvo po sedanjih metodah zopet in zopet v vedno hujšo krizo.

Mednarodna zveza zasebnih nameščencev ve, da se more ozdravljeno svetovnega gospodarstva doseči samo z mednarodno ureditvijo trgovinske politike, v kateri sodelujejo vsi narodi. Zaradi tega se morajo demokracije države upreti avtarkičnim težnjam (težnjam po zaprtju mej napram inozemstvu in uvozu iz inozemstva) onih dežel, ki ogrožajo svetovni mir in konsolidacijo svetovnega gospodarstva.

V apelu opozarja zveza na londonske sklepe mednarodnega strokovnega kongresa (1936) glede načrtnega gospodarstva. Zveza bo imela meseca julija v Bernu (v Švici) svoj mednarodni kongres ter bo razpravljala o tem problemu. Vse svobodne strokovne organizacije so obljubile podporo v tem boju, toda podjetniki so za gospodarske načrtno ukrepe samo v krizi, sicer pa ne, ker hočejo večino dela, da bi se "socializirala izguba".

Po Del. Pol.

Ko pa se posli obrnejo na bledaj pa zahtevajo brezpravico "svobodne igre", pravo kartelov in monopolov, diktirajo cene in da vsilijo izkoriščevalni režim množice. To surovo stremljenje po do ku ogroža razvoj gospodarstva in povzroča nevarnost za ob nek delovnih množic.

Sedanj položaj nalaga dam, da pravočasno ukrepanje je potrebno za preprečevanje nove krize. Državna politika potrebna, ki bi vnaprej preprečila samovoljnost gospodarskega. Vse, kar ovira razvoj svetovne trgovine se bo premostiti le, če se demokracije dežele zedinijo glede odločanja deviznega urejanja (čevanja naročil v inozemstvu po predpisih), kontingentne (določanje višine uvoza) in rin. Svetovna produkcija (izvodnja) in svetovna potrošnja se morata spraviti v soglasje. Izvozu je treba nuditi vse goče olajšave. Promet blaga svetui se pa podpre toliko, kolikor se v posameznih de lah krepi notranje gospodarstvo in notranja potrošnja. Zato ra biti naše stremljenje, da kupna sila množice dvigne s rastom nominalnih in real (kupna vrednost) mezd.

Javna dela, dela s pomočjo državnih investicij so v intesu ohranitve sedanje konjunktore, ki sicer peša.

Mednarodna zveza končno pelira, da so tudi nameščenci dolžni s pristopom v zvezo prejeti svobodne strokovne organizacije in jih jačati, ker je razvoja tega problema odvisna bodočnost vseh delovnih delavcev in nameščencev.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$1.50 na eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, roč. da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vala lastnina vsake gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cileto in Chicago je \$1.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 3.00
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in..... 2.50
4 tednike in..... 1.50	4 tednike in..... 1.50
5 tednikov in..... nč	5 tednikov in..... 1.00

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako